

ТЕНДЕНЦИИ ВЪВ ВЪЗПИТАНИЕТО И ОБРАЗОВАНИЕТО НА ДЕЦАТА В ПРЕДУЧИЛИЩНА ВЪЗРАСТ

Диана Калбанова - директор
д-р Малинка Владимирова-Петрова
ДГ „Здравец“, гр. Русе

*“ДА СЕ УЧИМ ДА УЧИМ И ЗНАЕМ
ДА СЕ УЧИМ ДА ДЕЙСТВАМЕ И МОЖЕМ
ДА СЕ УЧИМ ДА ЖИВЕЕМ С ДРУГИТЕ И РАЗЛИЧНИТЕ
ДА СЕ УЧИМ ДА БЪДЕМ, ДА СМЕ НИЕ (АЗ)”*

ЖАК ДЕЛОР

В днешния свят подходът към образованието се променя заедно с бързо променящите се реалности, в които живеят и растат децата ни. Разглеждането на образованието като процес през целия живот, в който началото съвпада с момента на раждането на дете, включва приемането на гъвкави стандарти за организацията на възпитателно-образователния процес във всички негови етапи. Децата прекарват по-голяма част от ежедневието си в образователни институции, което води до необходимостта създаването на хармонична, приятелска, приобщаваща, справедлива среда, в която се зачита културното и етническото многообразие.

Настоящите световни тенденции ориентират фокуса на учителите върху създаването на условия за развитие и подобряване на социалната компетентност на всяко дете. Съответно е необходимо да се отдаде значението на иновативни програми, насочени към индивидуален подход към процесите на развитие, възпитание и образование на детето.

Проблемът е актуален, поради мащабните икономически и социални промени в Европа в края на 20 век. Бързо развиващата се икономика и демографското напрежение, породено от застаряването на населението, изискват нов подход към образованието и компетенциите, които личността трябва да притежава, за да се интегрира в съвременното общество.

През 2000 г. Европейската комисия официализира процеса за учене през целия живот, който включва шест ключови послания:

- ☐ Нови основни умения за всички – технологична култура, чужди езици, предприемачество, социални умения и др.
- ☐ Повече инвестиции в човешките ресурси.
- ☐ Нововъведения в преподаването и ученето.
- ☐ Оценяване на познанията.
- ☐ Информация и ориентиране.
- ☐ Образованието.

Пет години по-късно Европейският парламент и Съветът на министрите излагат своите препоръки относно ключовите компетенции, които би следвало да се преподават в рамките на ученето през целия живот. В продължение на четири години работна група, с участието на всички държави членки, създава дефинициите на осемте ключови компетентности, които определят съвремените тенденции в развитето, възпитанието и образованието на децата: [2]

- ✓ *Комуникация на майчин език.*
- ✓ *Комуникация на чужд език,*
- ✓ *Математически компетенции и базисни компетенции в науката и технологиите.*
- ✓ *Дигитални компетенции.*
- ✓ *Компетенции за учене.*
- ✓ *Социални и граждански компетенции*
- ✓ *Компетенции и чувство за инициативност и предприемачество са уменията за претворяване на идеите в действие.*
- ✓ *Културно осъзнаване и експресия.*

Качеството на съвременното българско образование зависи до голяма степен от съответствието му с европейския образователен модел, визиращ

философията и стратегическите послания на процеса „Учене през целия живот“ - усвояването на посочените ключови компетентности, с цел оптимизация на образователните постижения на подрастващите, актуално социално-личностно развитие в периода на детството и перманентна професионална пригодност. [3]

В този контекст тенденциите са към смяната на фокуса в обучението - от преподаване на знания към овладяване на ключови компетентности и развитието на способности да се решават проблеми, извежда на преден план основните характеристики на компетентностния подход. В страницата на МОН са публикувани материали, които са в помощ на педагогическите специалисти, в търсенето на нови методи на преподаване, провокиращи идеи и предложения у всеки днешен учител - как да се организира работата в група/клас от предметно-ориентирано обучение към такова, което да постига резултати, да дава умения за учене през целия живот и да предопредели успешна реализация на пазара на труда. [5]

В синхрон с новите тенденции, кореспондиращи си компетентностния подход, предучилищните институции използват индивидуални програми, различни методи на преподаване и технологии, форми, методи, методи за организиране на образователния процес, фокусирани върху подпомагане на индивидуалността и субективността на детето, развитието на жизненоважни физически, социални, емоционални, комуникативни, познавателни умения и знания.

В контекста на прилагането на нови нормативни и иновативни подходи, тенденциите в предучилищното образование и обучение предполагат откритост, тясно сътрудничество и взаимодействие с родителите. Според Д. Димитрова: "необходимо е своевременно оптимизиране на взаимодействията с родителите, като се търсят нови форми, методи и средства на работа". [1] В този контекст задачите, пред

които е изправена образователната система, предполагат увеличаване на отговорността на родителите за ефективността на образователния процес. Проблемът с включването на родителите в процеса на детското развитие, възпитание и образование ще бъде решен чрез:

- подобряване на педагогическата култура на родителите;
- включване на родителите в дейността на предучилищната организация.

Тенденциите във възпитанието и образованието на децата от предучилищна възраст са в пряка връзка с реализирането на новата образователна парадигма, припозната и изведена като цел на образователната система на прехода, все още остава като очаквано събитие в отношенията „учител – дете/ученик“ и „образователна институция – семейство“.

В ДГ „Здравец“ се работи по национални програми и проекти, одобрени от МОН. В тях участват активно както учители, така и родители на деца от детската градина. Сътрудничеството и интеракцията възпитават желание за взаимопомощ и съобразяване с другите, толерантно отношение и разбирателство. Децата се справят по-лесно с отговорностите си и успешно осъществяват общите си цели. Тези компетенции съдействат за успешна социализация, интеграция и реализация в разнообразни условия и подобряват социалната им компетентност.

Образователната среда, провокираща активното учене и по-конкретно – ученето чрез дейност по образователни проекти, е възможна в условията на детската градина и гарантира интерес и активност у децата, въз основа на новите очаквания и изисквания, която да позволява непрекъснато вътрешно развитие и усъвършенстване в отговор на обществените промени и потребности.

Тенденцията е чрез проектно-базирано обучение, реализирано в партньорство детска градина – семейство, да се осигури отвореност на образованието и активност в постигане на основната цел на предучилищното и училищното образование – „изграждането на автономни и инициативни личности, уважаващи другите, способни да работят съвместно, владеещи базови компетентности, осъзнати за силните си страни и способни да ги развиват и прилагат за себе си и в полза на общността”. [4]

Литература:

1. Д. Димитрова, Цитат от стр. 142, 2020 г. "Интеркултурната компетентност в условията на дигиталния свят", изд. Астарта, Пловдив, ISBN: 978-954-350-282-0
2. Европейска референтна рамка, Ключови компетентности.. МОН, С., 2007
3. Пенев, Р, Педагогическо образование на родителите, автореферат, София, 2017
4. Четирите стълба на образованието, Концепция за основните принципи и иновативните моменти в проекта на нов закон за предучилищното и училищното образование, С., с. 15, 2011
5. <https://mon.bg/bg/100770>